

Jak działa pilotażowy krakowski Zespół ds. Murali?

2022-09-12

Kraków to pierwsze miasto w Polsce, które wprowadziło politykę muralową określającą standardy wspierania rozwoju nowych i pielęgnacji najbardziej wartościowych murali w przestrzeni miasta. Ponadto pilotażowo powołało specjalny Zespół ds. Murali. W przestrzeni miasta można już zobaczyć pierwsze prace, które powstały zgodnie z polityką muralową i rekomendacjami tego gremium.

Polityka muralowa Krakowa jest efektem współpracy miasta z kilkudziesięcioma artystami, kuratorami i badaczami murali. Jej celem jest uporządkowanie procedur związanych z podejmowaniem decyzji dotyczących tworzenia nowych i konserwacji istniejących murali. Dbą o to powołany pilotażowo interdyscyplinarny zespół, który uczestniczy w podejmowaniu decyzji jakościowych, technicznych i administracyjnych.

W zespole pracuje 21 osób. Poza przedstawicielami wydziałów i jednostek miasta zaangażowanych w troskę o przestrzeń Krakowa, a także kulturę, edukację i promocję stolicy Małopolski, należą do niego również reprezentanci Rady Miasta Krakowa oraz eksperci zewnętrzni.

Polityka, zespół, zarządzenie i procedura

Zespół ds. Murali rozpoczął pracę na początku kwietnia, w lipcu prezydent miasta podpisał zarządzenie w sprawie wprowadzenia procedury określającej zasady opiniowania wniosków dotyczących murali, a we wrześniu została udostępniona [procedura \(KD-24\)](#), zgodnie z którą każdy zainteresowany może teraz w łatwy sposób zgłosić sprawę Zespołowi ds. Murali.

Do zadań Zespołu ds. Murali należy nie tylko opiniowanie wniosków, ale również decydowanie w kwestiach murali już istniejących (podejmowanie decyzji o zamalowywaniu, konserwacji, „uwalnianiu” ścian, opiniowanie stanu technicznego), pomoc w doborze odpowiednich lokalizacji w oparciu o związek tematyki muralu z miejscem i jego historią, prowadzenie bazy murali, dokumentacja oraz międzysektorowa współpraca ze służbami miejskimi.

Działania zespołu to także przygotowywanie rekomendacji oraz opracowywanie dobrych praktyk dla prac powstających w mieście historycznym i strefach szczególnej ochrony. Brany jest tu pod uwagę kontekst architektoniczny, wytyczne uchwały krajobrazowej, przepisy parków kulturowych, a także wytyczne plastyka miasta i konserwatora.

– Istotą powołania zespołu jest pomnażanie wysokiej jakości sztuki wielkoformatowej i zarządzanie zasobem tej miejskiej galerii w sposób zrównoważony. Ważne, aby murale nie były tylko kreatywnymi ideami, ale odnosiły się do podstawowych kontekstów, takich jak zgoda mieszkańców i właścicieli obiektów czy informacje o wykonawcy i źródłach finansowania. Musimy chronić przestrzeń publiczną przed złą sztuką i pseudomuralami. Zespół ds. Murali stworzył własne kryteria oceny, a także przepracował wszystkie uwarunkowania dla tworzenia sztuki publicznej. Interdyscyplinarne podejście pozwala podchodzić do każdej z realizacji w odpowiedzialny i uzgodniony sposób – podkreśla Robert Piaskowski, pełnomocnik prezydenta Krakowa ds. kultury i przewodniczący Zespołu ds. Murali.

Przegląd istniejących murali, rekomendacje dla nowych malowideł

Dotychczas Zespół ds. Murali dokonał przeglądu ponad stu realizacji widocznych w przestrzeni miasta i rozpatrzył dziesięć spraw dotyczących nowych murali. Dwie z tych propozycji otrzymały pozytywną opinię, a powstałe murale zostały wykonane zgodnie z wytycznymi. Są to mural przy ul. Czarnowiejskiej na budynku Małopolskiej Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa oraz nowohucki mural znajdujący się naprzeciw Domu Utopii – Międzynarodowego Centrum Empatii, wykonany w ramach projektu opartego na budowaniu więzi sąsiedzkich pomiędzy społecznościami romskimi i nieromskimi.

W pozostałych przypadkach zgłaszający nie przekazali kompletu potrzebnych informacji lub załączników, dlatego odpowiedź Zespołu ds. Murali mogła zawierać jedynie zbiorcze stanowisko dotyczące zaproponowanej realizacji oraz zestaw rekomendacji z zastrzeżeniem konieczności uzupełnienia wniosków. Warto też podkreślić, że zgłoszenia przychodzą nie tylko od jednostek i instytucji miejskich, ale także od właścicieli budynków, hoteli i organizacji pozarządowych.

Międzynarodowe inspiracje

Jednym z ważnych zadań Zespołu ds. Murali jest też przeciwdziałanie powstawaniu pseudomurali, będących tak naprawdę formą komercyjnej reklamy, co jest sprzeczne z uchwałą krajobrazową. Zespół stale dokumentuje takie naruszenia i dysponuje listą miejsc, na których regularnie dochodzi do naruszeń przepisów. W kilku przypadkach nałożono wysokie kary i poinformowano właścicieli ścian o kontekście prawnym i obowiązku przestrzegania uchwały krajobrazowej. Ale ważniejsze jest tu poszukiwanie przestrzeni, które zostaną „uwolnione” dla sztuki ulicznej najwyższej próby, w tym decydowanie, które ze starych ścian muralowych kwalifikują się do zamalowania. Umożliwi to odnawianie przestrzeni, zapewni zmienność i rotacyjność prac. Dzięki temu miasto może zostać potraktowane jako galeria zmiennych realizacji, co powinno przełożyć się na rozwój środowiska artystycznego zaangażowanego w tworzenie sztuki publicznej.

Zespół ds. Murali pracuje również nad wprowadzeniem innowacyjnych rozwiązań, które pozwoliłyby na oznaczanie mecenatu nad sztuką publiczną. Aktywność zespołu jest bacznie obserwowana przez środowisko artystyczne, które od początku pozytywnie ocenia jego powołanie. A że muralowe gremium zajmuje się działaniami pionierskimi w skali kraju, to czerpie inspiracje z rozwiązań międzynarodowych – z miast takich jak Nowy Jork, Chicago czy Filadelfia. Funkcjonują w nich systemowe programy dla sztuki publicznej, połączone ze społecznym angażowaniem interesariuszy i różnych grup społecznych oraz procesową współpracą z artystami.

Pilotażowe działania Zespołu ds. Murali potrwają do końca roku. Po zamknięciu pilotażu odbędzie się prezentacja rekomendacji i wówczas program ruszy pełną parą – zarówno w odniesieniu do nowych murali, jak i rozstrzygania kwestii murali już istniejących w przestrzeni Krakowa.